

כהן משיח פרק שלישי הוריות

שופטא. ¹ ביתד של מרח דען הוא גיץ: **המניח כליו.** מלבושיו: **פס פחמין.** פת האפוד בגחלים: **של שירי העיסה.** שנשתמרו מלישה: **משכה למוד של ע' שנה.** שקדור בפיו כל ע' שנה: **משיב.** מחזיר את הלמוד שנשתכח הימנו כבר ע' שנה: **ויסמך.** לגרסא שלא מטעה שלם לא תעד אם אחד אומר אחד ולא שמים ואחד אומר שמים ולא שלם או שמה אחד אומר שמים ולא ארבע יאה סימן קמילה כלומר כסף הקמילה ונשתמרו ממותן אלבעות של די העומדין לבד שמי אלבעות וקופין כסדרן מכאן דהיינו אלבע ומה מכאן חזרה מכאן דהיינו שמי אלבעות מכאן ואלבע אחד מכאן וזכר מהא זכור אחד אומר אחת ולא שמים ואחד אומר שמים ולא שלם. ונדל לא קא משיב הכא עט שחר אלבעות משום דלא קאי בסדר אלבעות: ² האוכל פת ופחמין עלמן כחדא חשיב להו: **קשים ללמוד.** שהעושה אותן יאה קשה לשמוע: **הטובר חסם אפטר גמל כ"ס חסם גמל עלמו.** כחדא חשיב להו: **הטובר חסם ריה של נבילה.** כלומר ההולך ומריח ריח נבילה דכל ההולך ומריח היו עובד מתת אותו ריח שהריח הולך ועולה: **והטוב ליסטרון.** אותו קפ שנעשה לת הקריה קרי להו הכי על עס שמענין הוהמא ללדדין. **כל העס עומדין.** כל השורות כולן חפילו הן מלה: **ועשויה לת הקריה כבוד כלבד:** **עוין אופן.** לגבי חכמים שממונים אביהם פרנס על הגבור: **סניפין.** שמושיין אותו כלל הקדים ממש כבוד אביהם דהיינו סניפין לוקנים כסניף זה שמגניפין לקורה גדולה סניף כלע"ו: **אלא לקטנים.** דלונס הוא אלל יאל לגדולים אינו נכנס וישב במקומו דפושע הוא משיב דהיה ליה למינדק נפשיה: **כדי שלא יתרחק.** דהיינו לפנות ציוס לרין שיתרחק מן הדקן כדי שלא יהו אחרים רואים אותו

כלאמרינן נמשכת נכרות [סג]. **אמר רבא וכתיב אביהם.** הא דעושים סניפין מפני כבוד אביהם: **נשיות משנה.** הא דתנול לעיל כשהנשיא נכנס וכו': **נפקין מילסא כי לדין.** כלומר נעמד ליה כי היכי דעבד הוא לדין. ואית דגרסי נתקין מילתא כי ליתן כלומר נתקין מילתא ליהו לוכרין לעולם לזרות חפילו כי אינן בעולם. ואית דלמרי נתקין מילתא כי ליתני לומר לו שילמדנו דבר שאינו יודע ללמוד ויבניש: **גלי עוקיס.** ידרוש לן מסכת עוקין: **דלים ליה.** שאין סדור לו: **פשוט.** פירש: **גרם וסנא.** גרם וסנה: **אמר.** רבן שמעון קן גמליאל מאי דקמא דלמא חס וטובס כו': **כפר דאוקיס.** כפר שמים: **ושדו ליה.** לפיתקא כי מדרשא: **שאלות** ² דהיה מיפיריק מתקן ומה שלא היה מתקן כתבו איניהו הפירוקין ושדו כי מדרשא: **[טורה מבחון כו.]** או היס יכנסו לנהמ"ד או לנו נלא אליהם ונשד עמהם: **נדי דאהני לך קמרא דלכוך.** כלומר דלהני לך חשיבותא דלכוך דהיינו אב צ"ד אלל למהוי נשיא מי אהני לך דקא בעית למהוי נשיא: **קמרא.** אכנע מחזכר דלאמרי במסכת שבת גפ' במה אשה (דף נט): **ממני ליה רבי לרבי משעון כריה אחרים אומרים אינו (לא) היה סמורה לא היה קרב.** דמן כמס' נכירות גפ' תמלא (דף ס.) קאל למשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין המשיעי נאכל בזמנו והעשירי משער והאחד עשר קרב שלמים ועושהו תמורה דכרי ר"מ אמר לו רבי יהודה וכו' כי תמורה עושה תמורה וזה קיימא לן דלון תמורה עושה תמורה דמתן במסכת תמורה גפ' קמא (דף ה'): **אך כזכור שור קדש הן** ³ וכו' וכן קריבין ואין תמורתן קריבין ומשער יליף עברה עברה מנכור כמידי הכא ⁴ כל אשר יעבור מתת השעט וכמידי חסם צנכור ⁵ והעברת כל פטר חסם וגו': **אמר**

תורה אור השלם

1. יי מלל בבורות י ושימיע כל התלות

מוסף ראשי

פתיחה, פתיחה, פתיחה פתח ופתח
עו מותרים ו... יכנסו ארבע עשרה
לפניו יישיבם קודם היום
והקריה. משמחה נבוכות סב
ישיב. אילו היה יחידה. אותו
אחד עשר, א"ה היה קרב. דמותר
משער אינה קריה. כגמתינן במסכת
תמורה (ה) העשר העברה העברה
מנכור, ונכזר לדשין הם קריבין
ואין תמורתן קריה. אלל ויהי
מקרב שלמים הקדש ראשון שמינן
ליה ולפי עושה תמורה מן שלמים
אחרים נבוכות וכו'. דר יוסף בני
רבה עוקר הרם. שני היו קורין
לכ יוסף שהיה נקי בגימיות הנה.
עוקר הרים לביד כי נחמנו שזה
מחזיר יתר כפולו נבוכות וכו'.
הש"ס. למי שקנן מנחה
למכר, כלומר למי שקנן שמועת
שם: **אומטא יביתיה א' הלף.**
לא נכא כל אמתן הימים שום עו שריה
ויכסייה לרין לנקח דם היה הולך
למח חספא ולא היה שולה ללא אלוי
שם. הד"ק ערך ספכת הוריות

תוספת הראשי

וסכך קמיה. וסימנן שלא טענה
לומר שמא חזר אמר אחת
ולא שמים וחד אמר שמים ולא
שלם. או שמא אחד אומר שמים
ולא שלם ואחד אמר שלם ולא
ארבע. והיה סימנן קמיה. כלומר
כסף הקמיה וישאר כי אצבעות
וקופין ואצבע מצו זה. וכוה
חזרו שני אומר אחת ולא שמים.
וזה דלא קאמר וסימנן אמה שאם
תכפוף אצבע אחי האריך שמו
אמר ישארו כמו כי אצבע מכאן
וזרה מכאן קמיה מכאן משום
דררן לכפוף הקמיה כדי לקמן
נקט קמיה. א' נמי דלא הוי סימן
מסויים כיב דאצבע למימר אנוהל
מן המנין יהיו שמים מכאן ושמים
מכאן אבל כשתכפוף הקמיה
וישאר רק הזרת מצד א' ממילא
דעוא דאין הגדול כלל דא"א
לומר אחד ולא שלם: נים וחנא.
במשנת עוקין:

כתב שעל גבי הקבר ת"ר ⁶ כשהנשיא נכנס כל העם עומדים ואין יושבים עד שאומר להם שבו יכשאב ב"ד נכנס עושים לו שורה אחת מכאן ושורה אחת מכאן עד שישב במקומו יכשחכם נכנס אחד עומד ואחד יושב עד שישב במקומו יבני חכמים ותלמידי חכמים בוזמן שרכים צריכים להם מופסיעין על ראשי העם יצא ⁷ לצורך יכנס וישב במקומו יבני ת"ח שממונים אביהם פרנס על הצבור בוזמן שיש להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ופניהם כלפי העם וכי אלעזר בר ר' [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפין [אמר מר] יצא לצורך הנכנס וישב במקומו אמר רב פפא לא אמרו אלא לקמנים אבל לגדולים לא היה ליה למכרך נפשיה מעיקרא ⁸ דאמר רב יהודה אמר רב לעולם ילמד אדם עצמו להשכים ולהעריב כדי שלא יתרחק ⁹ (אמר רבא) האידיא דחלשא עלמא יאפילו לגדולים נמי רבי אלעזר ב"ר [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפין אמר רבא כחיי אביהם בפני אביהם ¹⁰ יתנן ¹¹ בימי רשב"ג נישנית משנה זו רבן שמעון בן גמליאל נשיא רבי מאיר חכם רבי נתן אב"ה כי הוה רשב"ג התם הוו קיימי כולי עלמא מקמיה כי הוו עיילי רבי מאיר ורבי נתן הוו קיימי כולי עלמא מקמיהו אמר רשב"ג לא בעו למיהוי היכרא בין דילי לדידהו תקן הא מתניתא ההוא יומא לא הוו רבי מאיר ורבי נתן התם למחר כי אתו חזו דלא קמו מקמיהו כדרגילא מילתא אמרי מאי האי אמרו להו הכי תקין רשב"ג אמר ליה ר"מ לרבי נתן אנא חכם ואת אב"ד נתקין מילתא כי לדידן מאי תעביד ליה נימא ליה גלי עוקצים דלית ליה וכיון דלא גמר דלא יומא ליה ימי ימלל גבורות ה' ישמיע כל העלתי וילמי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל גמולותיו ועבריה והיו אב"ד ואת נשיא שמעניהו רבי יעקב בן קרשי אמר דלמא חס ושלום אתיא מלתא לידי כיסופא אזל יתיב אחורי עליתיה דרשב"ג פשט גרם ותנא גרם ותנא אמר מאי דקמא דלמא חס ושלום איכא כי מדרשא מדי יהב דעתיה וגרסה למחר אמרו ליה נתי מר וניתני בעוקצין פתח ואמר בחר דאוקים אמר להו אי לא גמורנא כסיפיתנן פקד ואפקניהו מבי מדרשא הוו כתבי קושייא [בפתקא] ושדו התם דהוה מיפריק מיפריק דלא הוו מיפריק כתבי פירוקי ושדו אמר להו רבי יוסי תורה מבחון ואנו מכפנים אמר להן רבן [שמעון בן] גמליאל ניעיילניהו מיהו ניקנסניהו דלא נימרו שמתתא משמיהו אסיקו לרבי מאיר ¹² אחרים ולר' נתן יש אומרים אחוו להו בחלמיהו זילו פייסוהו [לרבן שמעון ב"ג] רבי נתן אזל רבי מאיר לא אזל אמר ¹³ דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין כי אזל רבי נתן אמר ליה רשב"ג נהי דאהני לך קמרא דאבוך למהוי אב ב"ד שויינדך נמי נשיא מתני ליה רבי לרבן שמעון בריה אחרים אומרים אילו היה תמורה לא

בהן משיח פרק שלישי הוריות

יד.

תוספות הרא"ש

(6) נסמות טו, טז כרית דה... (7) נכ"ז [נכ"ז] כחלא קמה... (8) נכ"ז [נכ"ז] כחלא קמה... (9) נכ"ז [נכ"ז] כחלא קמה... (10) נכ"ז [נכ"ז] כחלא קמה... (11) נכ"ז [נכ"ז] כחלא קמה... (12) נכ"ז [נכ"ז] כחלא קמה...

תורה אור השלם

1. גם אהבתם גם שנאתם גם קצאתם כבר אבדה חולק אין להם עוד לעולם ככל אשר נעשה היום השמש:
2. האויב תמו וצרות לנצח וערים נמשות אבד וצדק הפיה: תהלים ט ז

אמר ליה סלויז כמו חרבות לנצח. דמשמע א"ע"פ שכבר ממו חרבות לנצח ואין יפה להזכירם: **אפי' רבי דעניו סוס.** הכל לא נהוג ענותותא ימירא דאמר משום רבי מאיר ולא רצה לומר צהריא אמר ר"מ: **סיני עדיף.** מי שגנה משנה וצרימא סדורין לו כמנינתן מהר סיני: **ודד אמר עוקר הרים.** דחריף ומפולפל בתורה א"ע"פ שאין משנה וצרימא סדורין לו כל כך: **רב יוסף.** קרו ליה סיני לפי שהיו משניות וצרימא סדורות לו כמנינתן מהר סיני אצל לא היה מפולפל כרצה: **הכל לריון למרי חטיא.** כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא שמשנה וצרימא סדורין לו מפי השמועה כמנינתן מהר סיני דמשנה וצרימא אבדוהו דהלכמא: **אומנא לביסיה לא קרא.** שלא רצה לנהוג סדרה בעצמו כל אומנא שהיה שמלך רצה אפילו צהאי שרבותא שלא רצה

לא היה קרב אמר לו מי הם הללו שמימיהם אנו שותים ושמותם אין אנו מוזכרים אמר ליה בני אדם שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך אמר ליה 'גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה אמר ליה? האויב תמו חרבות לנצח אמר ליה הני מלי היכא דאהנו מעשייהו רבנן לא אהנו מעשייהו הדר אתני ליה אמרו בשום רב מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב אמר רבא אפילו רבי דענוותנא הוא תנא א"מרו משום ר"מ אמר

לנהיג שום אומן בתוך צימו אלא כשהוא רוצה להקיף דס' היה האומן על לבימה דרצה ושם היה מקומו. ואית דגרסי שלא רצה לנחוג שררות בעצמו כל אומן שנים שמלך רצה כלומר שלא היה לו פנאי להקיף עצמו אלא היה עוסק כל שעה בצורה לפני רבה: **חוייה לאבי דבנה רישיה.** כלומר ראה לו הרמת ראש: **נחמני פתח.** ואמור דרשא דמשמא פסקן ליה רבותא. אבי קרו ליה נחמני (1) (ואיכא דאמרי דנלשון גנאי קרי ליה נחמני כלומר עדיין אמה מלמדו של רב נחמן): **חריף ומקשה.** מתוך פלפול ימירא דהוה ליה הוה מקשה וממתין אצל רבה בר רבא נחמני לא הוה חריף כל כך אלא מתוך שהוא שוהה ומעייף יפה יפה מסיק אלינא דהלכמא:

הדרן עלך בהן משיח וסליקא לה מסכת הוריות

ר"מ לא אמר אמר רבי יוחנן פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן חד אמר סיני עדיף וחד אמר עוקר הרים עדיף ר"ב יוסף סיני רבה עוקר הרים שלחו לתמן איזה מהם קודם שלחו להו סיני עדיף דאמר מר הכל צריכין למרי חטיא ואפילו הכי לא קביל רב יוסף עליה מלך רבה עשרין ורתתי שנין והדר מלך רב יוסף וכל שני דמלך רבה רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא חליף אביי ורבא ורבי זורא ורבה בר מתנה הוו יתבי והוו צריכי רישא אמרי כל דאמר מלתא ולא מפרך להו רישא דכולהו איפריך דאבי לא איפריך חוייה ר"ב רבא לאביי דבנה רישא א"ל נחמני פתח ואימא איבעיא להו רבי זורא ורבה בר רב מתנה הוי מנייהו עדיף רבי זורא חריף ומקשה ורבה בר רב מתנה מתן ומסיק מאי תיקו:

הדרן עלך בהן משיח וסליקא לה מסכת הוריות

מנייהו מלתא (דכל הוה) (דכולהו) אפרך ואילו דאבי לא אפרך חוייה רבא לאביי דבנה רישא. כלומר ראה לו הרמת ראש והצהלת פנים מחמת דלא איפריך ליה מלתא אמר ליה נחמני פתח ואימא דירש לקמן דבן שמאי פסקי לך רבותא. ופי' רב האי גאון ז"ל (4) דאביי נחמני שמו ומפרשי' בכמה דוכתי במגא' ונקטי (נן ד) רבנן דבר אחויה דרבה בר נחמני הוה ותלמידו וכוון דהוה שמו נחמני כשם אביו דרבה לא הוה קרא לו בכל שמויהו נחמני בשם אביו אלא דהוה קרא ליה אביי כלשון ארמי כאשר שקרא אבי ופליק ליה אביי. וכוון שהיה מן האבות והגדולה קריה רבנן רבי זורא ורבה בר מתנה הוי מנייהו עדיף. נפיק מינה לרבי מתרמי כוון ומצטרף עלמא לחד מנייהו ובטעי די מנייהו עדיף. והשאת מפרש (מהו) (מהו) דכלל חד מנייהו. ר' זורא חריף ומקשה מתוך פלפולא היה יודע להקשות ולתרוץ (מי לא) (מינן) הוה ידע לאמרוי שמעתתא אליבא דהלכתא דבר בר מתנה מתן ומסיק כלומר לא היה מפולפל וחריף כיכ להקשות ולתרוץ מיד אלא שוהה ומעייף יפה עד דמסלקא ליה שמעתי' אליבא דהלכתא מאי הוי מנייהו עדיף וסלקא בתריקו:

הדרן עלך בהן משיח וסליקא לה מסכת הוריות

(6) ע"י ענין ענין אבי.

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

הדרן עלך מסכת עדיות והדרן עלך. דעתן עלך מסכת עדיות ודעתך עלן. לא תתנשי מינך מסכת עדיות ולא תתנשי מינך לא בעלמא דתין ולא בעלמא דאתי:

יאמר בן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא. חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא ופרס בר פפא רביש בר פפא סורקב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב גא יי אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפופיות עמך בית ישראל. ונהיה כלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאויכי תחכמני מצותיך בי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך בי גם חייתיני: ברוך אתה יי למדני חקיך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משפיעים והם משפיעים. אנו משפיעים לדברי תורה והם משפיעים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שך והם עמלים ואינן מקבלים שך. אנו רצים והם רצים. אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך יי אלהי בשם שעורתי לסים מסכת עדיות בן תעורני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם ללמד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולרעי שלא תמוש התורה מפי ומפי ורעי ורעי עד עולם. ותתקיים בי בהתהלכה תנהא אותך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיקה. בי בי רבו נמיר ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא, ולאחאי מתניא, ולאסקא לחיי עלמא, ולמבנא קרתא דירושלם, ולשכלל היכליה בגוה, ולמקער פולחנא נוכראה מארעא, ולאכתבא פולחנא דשמיא לאתרייה, וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה, ויצימח פרקנה ויקרב משיחהו. בתיכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב, ואמרו אמן. יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי. יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדושא בריך הוא. לעלא מן כל ברבא ויתרתא תשבתא ונחמתא דאמירן בעלמא, ואמרו אמן: על ישראל ועל רבנן, ועל תלמידיהו ועל כל תלמידי תלמידיהו, ועל כל מאן דעסקין באורייתא, די באתרא (קדישא) דדין ודי בכל אתר ואתר, יהא להו ולבון שלמא רבא חנא וחסדא ורחמי וחי אריכי ומזוני ופרקנא מן קדם אבהוון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: יהא שלמא רבא מן שמאי וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן: עושה שלום במרומוי הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

*[פי] הגון על זה תנאל בס' החיים שמכר אמי הגאון מהר"ל מפראג בס' זכיות מ"א פ"ג
**[נסיומא] וסוף תשובה הרמ"א ז"ל וכן בסוף י"ש צ"כ כמות רמזים על הזכות שמות הללון: